

БАНКІВСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА “БАРС «MILLENNIUM»”

В статті висвітлюється механізм автоматизованої обробки банківської інформації засобами програмного комплексу “Барс «Millennium»”.

The article deals with the automatatic processing of bank information by means of proqram complex “Bars «Millennium»”.

Ключові слова: інформаційна система, механізм.

Постановка задачі. Гарантування економічної безпеки є важливою передумовою розвитку будь-яких економічних систем. Несвоєчасне усунення проблем у функціонуванні однієї з ланок банківської системи здатне спричинити негативні наслідки у масштабах усієї економіки країни. Варто виділити наступні важливі елементи, що характеризують економічну безпеку системи: незалежність, стійкість, здатність до саморозвитку і прогресу. Більш того, мову слід вести про чітку ієрархічну залежність між різними рівнями економічної безпеки, оскільки банк є підсистемою систем вищих порядків: банківської, кредитної, фінансової і, насамкінець, економічної.

За способом взаємодії із зовнішнім середовищем банк представляє собою відкриту систему, яка функціонує в умовах невизначеності (відсутності детермінованості). А тому економічна безпека банку визначається рівнем економічної безпеки всіх підсистем, які входять до його складу. Природно стверджувати, що економічну безпеку будь-якого банку, як складної, ієрархічної, динамічної, керованої і цілеспрямованої системи, спроможні забезпечити новітні інформаційні системи та технології.

Загалом подальша логіка досліджень даної роботи визначатиметься принциповою модульною схемою системи “Барс «Millennium»” (рис. 1).

Ядро, функціональні модулі та запуск АБС. АБС “Барс «Millennium»” розроблена за модульним принципом. В основі комплексу – Ядро системи, навколо якого будуються всі інші функціональні модулі. Функція (функціональний модуль) – автономний програмний модуль, що забезпечує автоматизацію певного технологічного процесу, має свій набір бібліотек програм та об’єктів БД, прав доступу до них і реалізується у вигляді одного або кількох автоматизованих робочих місць (АРМ). Назва модуля відображає його функціональне призначення і використовується при формуванні меню конкретного АРМ.

До складу Ядра АБС входить: набір таблиць бази даних (довідники, перелік користувачів і рівні доступу їх до бази даних, процентні ставки, курси валют, клієнти банку та їх рахунки тощо), набір процедур і тригерів (під тригером розуміємо процедуру, яка аналізує можливість виконання дії, наприклад, право користувача на вставку (вилучення) чи модифікацію записів таблиці; при виявленні будь-яких некоректних дій тригер викликає повернення трансакції). За своїм змістом, принципами наповнення та модифікації всі таблиці бази даних поділяють на групи: “Нормативно-довідкова інформація (класифікатори та довідники)”, “Статистична інформація” (параметри самого банку, режими його роботи, рівні доступу, типи операцій та способи їх відображення в балансі тощо), “Змінна інформація” (деякі параметри, що діють у поточний час (базові процентні ставки, курси валют тощо)), “Умовно-постійна інформація” (про контрагентів, про аналітичні рахунки), “Змінна інформація” (про залишки та рух на аналітичних рахунках), “Архіви”, “Звітність автономних філій банку”.

Аналізуючи потенціальні можливості складових компонентів (функцій) цілісної автоматизованої банківської системи слід відзначити, що функція:

1. Головна книга є основною в АБС, доповнює Ядро системи і забезпечує адміністрування АБС на етапі початкового впровадження і протягом експлуатації (редагування бази метаданих, адміністрування користувачів, конструктор АРМ, конструктор операцій, конструктор схем перекриття, конструктор каталогізованих запитів, активних користувачів, перегляд активних платіжних користувачів), а також функцій, що дозволяють автоматизувати роботу банку в межах проведення операційного дня банку (відкриття чи закриття банківського дня, реєстрація клієнтів і рахунків, автоматичне обчислення контрольного розряду рахунку, введення та перегляд документів, візування документів, ведення документів, прийом документів із локальних задач, у тому числі взаємодію із зовнішніми системами тощо).

2. Клієнт – Банк здійснює роботу з електронними клієнтами і забезпечує обмін електронними документами між банком і клієнтами за допомогою телекомунікаційних каналів та надає клієнтам можливість оперативного контролю і управління власними коштами телефоном.

3. Безпека призначена для здійснення контролю за роботою системи. Усі дії користувача фіксуються в журналах (протоколах), які ведуться всіма прикладними програмами системи. Усі протоколи доступні для перегляду адміністраторові і аудит дає змогу виявляти порушення після того, як вони здійснилися. Контроль за роботою системи виконується за допомогою таких функцій: “Журнал подій в АБС (перегляд журналу)”, “Перегляд доступу до рахунків (перегляд прав виконавців на перегляд, дебетування, кредитування рахунків)”,

“Управління Login-ами користувачів (блокування/розблокування користувача)” тощо.

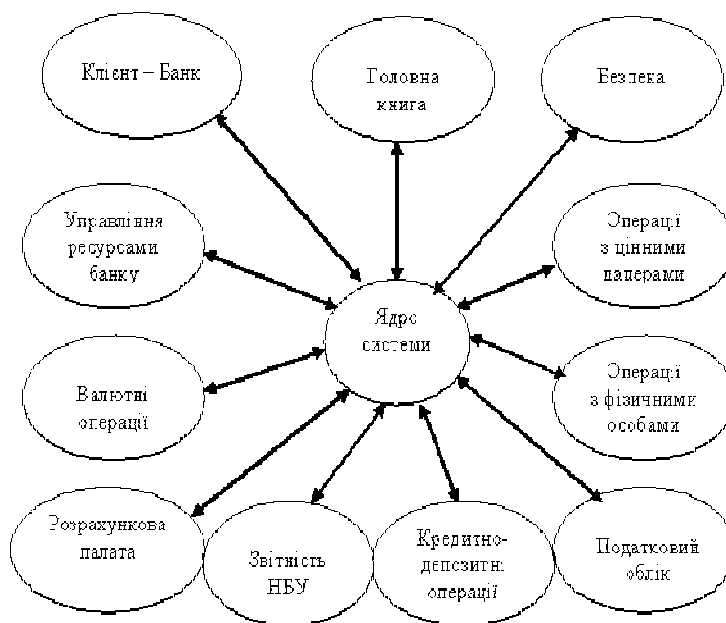

Рис. 1. Принципова схема будови системи “Барс «Millennium»”

4. Управління ресурсами банку призначена для реалізації технології оперативного управління платежами (визначення правил автоматичного блокування/розблокування документів під час міжбанківських платежів, оперативне управління коррахунком шляхом активізації потрібних у даний момент бізнес-правил).

5. Валютні операції доповнює функцію-модуль Головна книга і призначена для обробки потоків початкових і зворотних повідомлень платіжної системи SWIFT, для реєстрації заявок клієнтів банку на купівлю/продаж безготівкової валюти на міжбанківському ринку або валютній біржі, для введення контрактів та обробки митних документів тощо.

6. Розрахункова палата забезпечує найбільш сприятливі умови щодо проходження платежів між філіями банку (внутрішньобанківські платіжні системи).

7. Кредитно-депозитні операції призначена для реалізації інструментів банку щодо розміщення коштів у формі кредитних угод різного призначення, забезпечує мультивалютне ведення кредитних угод і підтримує різні етапи життя угоди (введення параметрів угоди, генерація календаря видачі і погашення кредиту тощо).

8. Податковий та управлінський облік автоматизує відображення результатів фінансової діяльності банку в податковому та управлінському обліку (описує зв'язок рахунків фінансового обліку з рахунками податкового та управлінського обліку, описує та підтримує в актуальному стані податкову декларацію і додатків до неї тощо).

9. Операції з фізичними особами здійснює налагодження та координації технології роботи щодо обслуговування вкладів фізичних осіб.

10. Операції з цінними паперами забезпечує налагодження системи для виконання операцій банку з цінними паперами.

11. Звітність НБУ призначена для формування форм звітності НБУ, файлів реєстрів рахунків у ДПА, приймання та аналізу файлів-звітів та інших банків (філій).

Запуск системи здійснюється командою Bars-Bin-Bars98.exe. Після цього здійснюється завантаження всіх драйверів, необхідних для роботи системи, і на екрані з'явиться діалогове вікно з вимогою на введення імені користувача і його пароля. Після успішного проходження етапу персоналізації система визначить доступні користувачеві ресурси і відповідно до них зробить настройку оболонки робочого стола, на екрані з'являється початкове робоче вікно системи “Барс «Millennium»”.

Початкове робоче вікно системи у своєму заголовку фіксує ім'я користувача і його тип, банківську робочу дату і початкові пункти меню, що надаються користувачеві. Робота користувача, як правило, починається з розкриття головного меню системи, а саме – з виконання команди “Режими-Меню додатків” – тепер на екрані має з'явитись вікно “Головне меню АБС” із переліком АРМ.

При експлуатації АБС доступ до функціональних модулів (функцій) і ядра здійснюється шляхом виклику певних пунктів меню АРМ користувача. Перелік і склад АРМ установлюється при початковому впровадженні на етапі побудови технологічної моделі банку, з урахуванням потреб конкретного банку і може змінюватись у процесі експлуатації системи. Рекомендований розробником системи перелік АРМ такий: “АРМ адміністратора АБС”, “АРМ технолога банку”, “АРМ безпеки”, “АРМ реєстрації клієнтів і рахунків”, “АРМ операціоніста”, “АРМ керівника”, “АРМ головного бухгалтера”, “АРМ технолога системи електронних

платежів”, “АРМ казначея”, “АРМ валютні операції”, “АРМ звітність”, “АРМ вклади населення”, “АРМ кредити-депозити”, “АРМ податковий, управлінський облік”, “АРМ управління коррахунком”. Один або кілька АРМ автоматизують певний напрям діяльності банку і складають банківський модуль.

Висновки. Автоматизована банківська система “Барс «Millennium» (АБС) – це діалоговий програмний комплекс, що дозволяє в реальному масштабі часу здійснити автоматизацію таких основних напрямів діяльності банку: мультивалютне ведення головної книги особових рахунків банку; ведення балансових і позабалансових рахунків; ведення реєстру клієнтів банку; проведення мультивалютних розрахунків; оперативне управління ресурсами; надання інформації для аналізу ефективності діяльності банку; взаємодія із зовнішніми платіжними системами; організація внутрішньої платіжної системи; обслуговування електронних клієнтів банку; формування звітів внутрішніх і зовнішніх; надання оперативної інформації за рахунками та документами з урахуванням розмежування прав користувачів; підтримка актуального стану нормативно-довідкової інформації.

Програмний комплекс забезпечує надійний захист від несанкціонованого доступу, використання, викривлення і фальсифікації інформації на всіх етапах її зберігання та обробки. Проблему забезпечення банківської безпеки вирішено внаслідок комплексного підходу, що передбачає розподіл доступу до інформації, до різних АРМ і до режимів у них, а також дозвіл виконання дій відповідно до призначених прав.

Література

1. Системи обробки економічної інформації : практикум з курсу для студентів спеціальності «Економічна кібернетика» / М.М. Іванюк і інші. – Хмельницький : ХНУ, 2004. – 128 с.
2. Рогач І.Ф. Інформаційні системи в фінансово-кредитних установах : навчальний посібник / І.Ф. Рогач. – К. : КНЕУ, 1999. – 216 с.
3. Матюшенко В.И. Компьютерные технологии планирования и анализа эффективности инвестиций Project Expert: Компьютеры + Программы / В.И. Матюшенко, А.Б. Идрисов // Банк. Технологии. – 1995. – № 3. С. 63–66.

Надійшла 11.9.2010 р.

УДК 336. 226

Г.В. ПУХАЛЬСЬКА, Т.В. ЛИТВИНЧУК
Хмельницький національний університет

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ПРОЕКТУ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ

У статті розглядається необхідність та зміст податкового контролю як складової державного фінансово-економічного контролю. Проведено аналіз діючого законодавства та проекту податкового кодексу з даного питання. Уточнено трактування податкового контролю, податкова перевірка; визначено завдання, об'єкт і суб'єкт податкового контролю; доповнено класифікаційні ознаки податкових перевірок.

Ключові слова: фінансово-економічний контроль, податковий контроль, податкова перевірка.

Вступ. Проведення економічних реформ в Україні неможливе без розбудови податкової системи, яка відіграє провідну роль в доходах бюджету країни. Про недосконалість податкової системи в Україні точаться дискусії вже не один рік. Податкове законодавство, яке діє дуже нестабільне, часто вносяться істотні зміни, доповнення та поправки. Кожна така зміна ускладнює адміністрування податків і зборів, суб'єкти підприємництва приховують свої реальні доходи, а звідси – невиконання доходної частини бюджету.

Збалансована податкова система в значній мірі залежить від ефективної контрольної функції податків. Контрольна функція податків проявляється через податковий контроль. Податковий контроль, як складова податкової системи, повинен вирішувати завдання щодо детінізації української економіки (легалізації доходів усіх учасників ринку) та зменшення податкової заборгованості. Реалізація функцій податкового контролю повинна бути законодавчо врегульована. Саме в проекті податкового кодексу України (далі –проект) у главі 5 здійснені спроби законодавчо врегулювати види, форми та процедури здійснення податкового контролю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Скільки існує податковий контроль, стільки точаться дискусії щодо його сутності, класифікації, організації, методики проведення. Проблеми теорії, практики і ефективності податкового контролю розглядалися у наукових працях як зарубіжних учених, так і вітчизняних, таких як: А.В. Бризгаліна, О.Д. Василика, Л.К. Воронова, О. Воронкової, М.М. Весельського, Л.О. Зазвонової, Є.Н. Євстігнєєва, Л.М. Касьяненко, І.І. Кучерявого, М.П. Кучерявенко, А.Н. Козиріна, А.Ф. Мельника, Л.А. Савченко, Н.Н. Скворцова, О.Ю. Судакова, В.А. Онищенко, І.А. Орешкіна, О.П. Чернявського А. Фурмана, К.В. Хмільовської, Ю. Цал-Цалко, С.О. Шохіна та ін.

Аналіз економічної літератури свідчить, що категорія податковий контроль зводиться здебільшого до